

ARCHIWUM HISTORII I FILOZOFII MEDYCYNY

ARCHIVES OF THE HISTORY
AND PHILOSOPHY OF MEDICINE

WYDAWNICTWO POZNAŃSKIEGO TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK
TOM 89 POZNAŃ 2025 VOL. 89

ARCHIWUM
HISTORII I FILOZOFII MEDYCYNY

TOM 89

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORII I FILOZOFII MEDYCYNY
POLISH SOCIETY OF THE HISTORY AND PHILOSOPHY OF MEDICINE

ARCHIWUM
HISTORII I FILOZOFII
MEDYCYNY

TOM 89

ARCHIVES OF THE HISTORY
AND PHILOSOPHY OF MEDICINE

VOL. 89

Redaktor naczelny
prof. dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski
(Katedra Okulistyki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie)

Zastępcy redaktora naczelnego
dr hab. n. med. Jarosław Sak, prof. UML
(Zakład Nauk Humanistycznych i Medycyny Społecznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie)
dr n. med. Włodzimierz Witczak
(Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia w Poznaniu)

Sekretarz redakcji
dr n. o zdr. Katarzyna Pawlikowska-Łagód, prof. UML
(Zakład Nauk Humanistycznych i Medycyny Społecznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie)

Kolegium Redakcyjne
prof. nadzw. Karel Černý (Instytut Historii Medycyny i Języków Obcych First Faculty of Medicine Charles University, Czechy), dr Robert J. Feibel (University of Ottawa, USA), prof. dr hab. Andrzej Felchner (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Polska), prof. dr hab. Czesław Jeśman (Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Polska), prof. Vaida Kamuntavičienė (Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie, Litwa), prof. dr hab. Andrzej Kierzek (Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Polska), dr hab. Aleksandra Kładna (Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie, Polska), dr n. med. Jacek Kotuła (Uniwersytet Zielonogórski, Polska), prof. dr hab. n. med. Eugeniusz Kucharz (Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Polska), prof. Christopher T. Leffler (Virginia Commonwealth University Medical Center, USA), prof. dr hab. Halina Lichocka (Zakład Historii Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Techniki, Instytut Historii Nauki PAN, Polska), prof. nadzw. Donatella Lippi (Uniwersytet we Florencji, Włochy), prof. Marta Nadraga (Narodowy Uniwersytet Medyczny we Lwowie, Ukraina), dr n. hum. Agnieszka Polak (Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Polska), prof. dr hab. med. Janusz Skalski (Uniwersytet Jagielloński, Polska), dr n. med. Ewa Skrzypek (Warszawski Uniwersytet Medyczny, Polska), dr hab. n. med. Adam Szarszewski (Gdański Uniwersytet Medyczny, Polska), prof. dr hab. Bożena Urbanek (Instytut Historii Nauki PAN, Polska), prof. George M. Weisz (University of New South Wales, Australia)

Recenzenci
prof. dr hab. n. med. Janusz Andres (Uniwersytet Jagielloński, Collegium Medicum), dr hab. Jarosław Barański (Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu), dr hab. med. Maciej Gawęcki (Szpital Specjalistyczny w Chojnicach), prof. dr hab. Andrzej Kierzek (Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu), dr n. med. Jacek Kotuła (Uniwersytet Zielonogórski), prof. dr hab. n. med. Jerzy Mackiewicz (Uniwersytet Medyczny w Lublinie), prof. dr hab. n. med. Marta Misiuk-Hojło (Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu), prof. dr hab. Andrzej Obrębowski (Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu), prof. dr hab. med. Radosław Owczuk (Gdański Uniwersytet Medyczny), dr n. hum. Agnieszka Polak (Uniwersytet Medyczny w Lublinie), prof. dr hab. n. med. Marek Edmund Prost (Wojskowy Instytut Medycyny Lotniczej w Warszawie), prof. dr hab. n. med. Marek Rękas (Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie), dr hab. n. med. Jarosław Sak (Uniwersytet Medyczny w Lublinie), dr med. Włodzimierz Witczak (Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia w Poznaniu), prof. dr hab. med. Henryk Witmanowski (Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. n. med. Edward Wylęgała (Śląski Uniwersytet Medyczny), prof. dr hab. n. med. Zbigniew Zagórski (Ośrodku Chirurgii Oka prof. Zbigniewa Zagórskiego)

Publikacja finansowana przez Naczelną Izbę Lekarską

Adres redakcji
Archiwum Historii i Filozofii Medycyny
ul. Gorczyzewskiego 2/3
60-554 Poznań
e-mail: redakcja.ahifm@gmail.com
tel.: 512 359 821

Spis treści

Wstęp	7
1. Michał Początek	
Przymus pracy w okupacyjnym Kraju Warty i kategoria „wydajnych Polaków”. Uwagi na marginesie Kodeksu Etyki Lekarskiej	9
2. Katarzyna Pawlikowska-Łagód, Andrzej Grzybowski	
Władysław Henryk Melanowski (1888-1974) – zasłużony organizator i historyk polskiej okulistyki	23
3. Andrzej Kierzek	
Rola chirurgów warszawskich w kształtowaniu się polskiej otorynolaryngologii jako specjalizacji zabiegowej w latach 1801-1918	31
4. Michał Rydzewski, Jan Skrobut, Andrzej Grzybowski	
Teofil Kaczorowski (1830-1889) – odkrywca związku przyczynowego między zakażeniem przyzębia a chorobami ogólnoustrojowymi	41
5. Michał Rydzewski, Jan Skrobut, Andrzej Grzybowski	
“On the Causal Relationship of Gingivitis with Other Diseases”. Original title in Polish: „O związku przyczynowym zapalenia dziąseł z innymi chorobami” by dr Teofil W. Kaczorowski (1830-1889)	63
6. Michał Rydzewski, Jowita Brodzik, Andrzej Grzybowski	
Analiza historyczna pierwszych wzmianek o kołtunie w literaturze polskiej	79
7. Jan Wnęk	
Pod urokiem medycyny niemieckiej i francuskiej. Dziewiętnastowieczne relacje polskich lekarzy z wyjazdów naukowych do Berlina i Paryża	89

8. Pierre Konopka	
Poradnia Polska w Paryżu. Pomoc medyczna dla Polaków zablokowanych w Paryżu po 13 grudnia 1981 r. (wspomnienia własne)	99
9. Michał Początek	
Londyn 20 Maresfield Gardens – ostatni, emigracyjny adres Sigmunda Freuda (1856-1939)	105
10. Andrzej Kierzek	
Samuel Lehm (1879-1954), lwowski laryngolog w oczach swego syna Stanisława Lema	117
11. Andrzej Grzybowski, Michał Rydzewski, Jan Skrobut	
Hans Lauber (1876-1952) – okulista, niemiecki kolaborant, dziekan Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1939-1940	125
12. Włodzimierz Witczak	
Recenzja: Michał Nikodem, <i>Dentomachia. Adam Mickiewicz i Juliusz Słowacki u dentysty</i>	145
Sprostowanie	147